

LAKIALOITE 32/2006 vp

Laki opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnalle

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtion takaamasta opintolainasta. Opintotuen tarveharkinnassa otetaan huomioon opiskelijan omat ja vanhempien tulot sekä asumislisän osalta myös puolison tulot. Kaikkiin huomioon otettaviin tuloihin liittyy ongelmia, esimerkiksi tämänhetkisiä vapaan tulon rajoja pidetään liian matalina. Kaikkein ongelmallisimmaksi asiaksi on kuitenkin osoittautunut puolison tulojen huomioimien asumislisän tarveharkinnan yhteydessä. Jo periaatteellisella tasolla on kummallista, että automaattisesti oletetaan opiskelijan saavan osuuden puolisonsa tuloista. Käytännössäkin on usein niin, että nuoret opiskelijaparit eivät avusta toisiaan taloudellisesti.

Opintotuen toimeenpanon kannalta puolison tulojen selvittäminen vaatii ratkaisutoimintaa hidastavaa selvittelytyötä. Tämä rasittaa sekä selvityksiä tekeviä virkamiehiä että opiskelijaa, joka joutuu asumislisäpäätöstä odottaessaan selviytymään elinkustannuksistaan pelkän opintorahan ja joissain tapauksissa opintolainan varassa. Ehkä suurin asumislisäsäädösten käytännön ongelma on kuitenkin se, että puolisoiden määritelmä ei ole mitenkään yksiselitteinen. Opintotukilaissa määritellään puolisoilla tarkoitettavan "aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä". Avioliitonomaisten olosuhteiden voidaan tulkita tarkoittavan avo-

liittoa tai rekisteröityä parisuhdetta, joista jälkimmäisen toteaminen on toki helppoa. Avoliitto sen sijaan on huomattavasti ongelmallisempi käsite. Nykykäytännössä kaikki yhdessä asuvat eri sukupuolta olevat henkilöt tulkitaan avopareiksi ja samaa sukupuolta olevat kämppäkavereiksi. Näin voidaan päätyä tilanteeseen, jossa eri sukupuolta olevan kaverinsa kanssa asuva opiskelija menettää asumislisän kaverinsa tulojen vuoksi, kun taas rekisteröimättömässä homo- tai lesbosuhteessa elävän opiskelijan asumislisä ei kärsi tämän avopuolison tuloista. Tilannetta ei voi pitää täysin tasa-arvoisena.

Puolison tulojen huomioonottamismenettelystä luopuminen ei lisäisi valtion menoja kuin 0,4 miljoonaa euroa. Se on pieni hinta siitä, miten paljon muutoksella voidaan helpottaa niin opintotuen hakijoiden kuin hakemusten käsittelijöidenkin tilannetta. Niinpä tässä lakialoitteessa esitetään opintotukilain muuttamista niin, että opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset määrittelevästä 5 §:stä poistetaan maininta puolison tulojen huomioimisesta. Tämän seurauksena poistetaan myös muissa pykälissä olevat viitaukset puolison tulojen huomioimiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 19 a §, sellaisena kuin se on laissa 1427/2001, sekä

muutetaan 5 §:n 2 momentti, 22 §:n 2 momentti, 25 a §:n 1 momentti ja 25 b §, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentti mainitussa laissa 1427/2001, 22 §:n 2 momentti ja 25 b § laissa 345/2004 sekä 25 a §:n 1 momentti laissa 204/2003, seuraavasti:

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

— — — — —
Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiensa tulot siten kuin tässä laissa säädetään.

22 §

Veronalaiset tulot

— — — — —
Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä tarkoitettut tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuina olisivat veronalaisia. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 25 b §:n mukaisesti huomioon tukea myönnettäessä.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos opintotuki on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

25 b §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien taloudellisen tilanteen katsotaan olennaisesti muuttuneen, jos vanhempien tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 5 päivänä huhtikuuta 2006

Raija Vahasalo /kok
Kalevi Lamminen /kok
Jere Lahti /kok
Martin Saarikangas /kok
Marja Tiura /kok

Timo Seppälä /kok
Pekka Kuosmanen /kok
Juhani Sjöblom /kok
Arto Satonen /kok
Petri Salo /kok